

TILL ÅLANDS TINGSRÄTT

I ÄRENDE

Stämningsansökan i ärende gällande ersättning vid uppsägning av avtal

II PARTER

Kärande

1. Ansgar Ab ("Ansgar")
FO-nummer 0144879-8; hemort: Kumlinge

2. Finlands Färjetrafik Ab ("FF")
FO-nummer 2199546-5; hemort: Åbo

Tillsammans "Konsortiet"

Ombud och processadress för kärandena

Advokat Patrik Lindfors
Advokatbyrå Lindfors & Co Ab
PL 577 (Alexandersgatan 17)
00101 Helsingfors
Tel. 020 762 2510
E-post: patrik.lindfors@lindforsco.com

Svarande

Ålands landskapsregering ("ÅLR")
FO-nummer: 0145076-7
PB 1060
22111 Mariehamn

Ombud och processadress för svaranden

Advokat Daniel Widman
Advokatbyrå Widman & Co Ab
Norra Esplanadgatan 1
AX-22100 Mariehamn
Tel. 018 17740
E-post: daniel.widman@widman.fi

III FORUM

1. ÅLR och Konsortiet har den 2. september 2019 ingått avtal om färjetrafik mellan Svinö och Mellanholm ("Avtalet"). Enligt punkt 24, 2. stycket i Avtalet skall alla tvister som uppstår på grund av Avtalet avgöras av Ålands tingsrätt som första instans. Konsortiets yrkanden grundar sig på Avtalet. Ålands tingsrätt är således behörig att pröva ärendet.

IV YRKANDEN

2. Konsortiet yrkar högaktningsfullt att Ålands tingsrätt
 1. fastställer att ÅLR är skyldig är erlægga ersättning till Konsortiet för uppsägningen av Avtalet;
 2. älägger ÅLR att erlægga 10.546.966,49 euro till Konsortiet jämte dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. räntelagen (20.8.1982/633) fr.o.m. 15.10.2020; och
 3. älägger ÅLR att ersätta Konsortiets rättegångs- och partskostnader i enlighet med en separat kostnadsfaktura som inges senare jämte ränta i enlighet med räntelagen 4 § 1 mom. från och med det att en månad har förflutit från den dag då tingsrättens dom gavs.

V GRUNDER

3. ÅLR har den 21. januari 2020 sagt upp Avtalet med omedelbar verkan med hänvisning till att det står klart att Ålands lagting ("Lagtinget") inte kommer att bevilja medel för verksamheten enligt Avtalet (Avtalets punkt 16, 4. stycket).
4. Uppsägningen har inte haft stöd i Avtalet och den har således varit avtalsstridig och obefogad. Den obefogade uppsägningen är ett avtalsbrott som även föranleder ersättningsansvar för ÅLR gentemot Konsortiet.
5. ÅLR är enligt Avtalet skyldig att utge ersättning även i det fall att uppsägningen skulle anses ha skett i enlighet med Avtalets punkt 16, 4. stycket.
6. Konsortiet har orsakats kostnader samt gått miste om vinst som en följd av Avtalets upphörande, vilka ÅLR är ersättningsskyldig för.
7. Beloppet på kostnaderna är 519.375,32 euro. Beloppet på utebliven vinst är 10.027.591,17 euro.
8. Konsortiet har framställt krav på ersättning 14.9.2020. Följaktligen löper dröjsmålsränta enligt räntelagen från 15.10.2020.

VI MOTIVERING

VI.1. Bakgrund

9. Den 2. november 2018 meddelade ÅLR om inbjudan till offentlig upphandling för färjelinjen mellan Svinö och Mellanholm.¹ Upphandlingen avsåg bedrift av färjetrafik med eget tonnage mellan Svinö färjhamn i Lumparland kommun och Mellanholm färjhamn i Föglö kommun på Åland. Den planerade trafikstarten var den 1. april 2022 och avtalstiden var 15 år. Upphandlingen inkluderade en nybyggd elhybridfärja samt drift av färjan.²
10. I upphandlingsföreskriften framställde ÅLR som upphandlare bl.a. omfattande krav på färjan med vilken trafiken skulle bedrivas.³ Villkoren för att kunna lämna anbud var till denna del att det primära tonnaget är nybyggt som elhybrid för linjen och även till övriga delar uppfyller ÅLR:s detaljerade krav.⁴
11. Ytterligare villkor för att lämna anbud var att anbudsgivaren tecknar avtal i enlighet med det i upphandlingsföreskriften bifogade avtalsutkastet som upprättats av ÅLR.⁵
12. Konsortiet ingav sitt anbud den 2. maj 2019.⁶ Den 16. augusti 2019 beslöt ÅLR i sammanträde godkänna Konsortiets anbud.⁷ Den 2. september 2019 undertecknade ÅLR och Konsortiet Avtalet. Avtalet ingicks för en avtalsperiod på 180 månader (15 år) och dess sammanlagda värde var 72,870 miljoner euro, ej indexjusterat enligt ÅLR:s Utvärderingsprotokoll (Diarienummer ÅLR 2018/9161).⁸
13. FF ingick, som part i Konsortiet, den 20. september 2019 ett avtal med det polska varvet vid namnet Crist S.A. om byggandet av fartyget för driften på färjelinjen.
14. Den 19. december 2019 tillskrev ÅLR Konsortiet att projekt Västra Föglö, vilket omfattar bl.a. hamn för färjan på Mellanholm samt en bro och tillfartsvägar till hamnen, bedöms försenas med minst 14 månader samt att ÅLR

¹ Bevis K1: Anbudsförfrågan daterad 31.10.2018 jämte bilagor.

² Bevis K1: Anbudsförfrågan 31.10.2018 jämte bilagor. Till bilagorna ingår bl.a. hänvisade upphandlingsföreskrift ÅLR 2018/9161 jämte bilagor. Se särskilt bilaga 1 till upphandlingsföreskriften (krav på färjan).

³ Enligt upphandlingsföreskriften var förutsättningen för att lämna anbud bl.a. att anbudsgivaren visade att de i förfrågningsunderlagen uppställda förutsättningarna och kraven var uppfyllda. Se upphandlingsföreskriften s. 4, punkt 1.4, första stycket.

⁴ Upphandlingsföreskriften som ingår i förfrågningsunderlaget innehåller detaljerade specifikationer för den kommande färjan i form av sammanlagt fem olika dokument med 39 sidor text och fyra ritningar. Upphandlingsföreskriften s. 3, punkt 1.1, andra stycket.

⁵ Upphandlingsföreskriften s. 4, punkt 1.4, första stycket.

⁶ Sammanlagt fick ÅLR fyra anbud.

⁷ Konsortiets anbud 2.5.2019; Bevis K2: Protokoll nr. 35, ärende nr. 45: 16.8.2019.

⁸ Bevis K3: Avtal för färjetrafik mellan Svinö och Mellanholm, 2.9.2019 utan bilagor. Själva Avtalets värde var ca. 73 miljoner euro (utöver Konsortiets fakturering ingår värdet av energiförbrukningen). Innan färjetrafiken mellan Svinö och Mellanholm skulle ha kunnat starta skulle ÅLR ha varit tvungen (och planerade) att bygga en bro mellan Föglö och Gripö samt kajer och elanslutningar till en kostnad av 26,5 miljoner euro. Insatsen från ÅLR var således sammanlagt något under 100 miljoner euro mot vilken den förstas skulle ha erhållit en bättre och miljövänligare färjelinje till Föglö.

önskar inleda diskussioner för att utreda olika möjligheter att hantera följderna av dröjsmålet.⁹

15. Den 21. januari 2020 meddelade ÅLR om uppsägning av Avtalet genom brev till Konsortiet.¹⁰ Som grund för uppsägningen meddelade ÅLR att ”*det står klart att Ålands lagting inte kommer att bevilja medel för verksamheten enligt avtalet (se avtalet punkt 16, st 4).*” I brevet konstaterade ÅLR även att driften enligt Avtalet inte i något hänseende skulle kunna inledas 1.4.2022 till följd av fördröjningar i anslutning till tillståndsärenden och besvärprocesser avseende projektet på västra Föglö.¹¹
16. Följande dag bekräftade Konsortiet mottagandet av uppsägningsmeddelandet och meddelade att Konsortiet kommer att framställa ersättningsanspråk mot ÅLR samt att det återkommer med belopp.
17. För att minska sitt ersättningsansvar gentemot det polska varvet inledde Konsortiet direkt efter uppsägningsmeddelandet förhandlingar med varvet och avtalade sedermera om att avbryta byggandet av elhybridfärjan för denna färjelinje.
18. 14. september 2020 meddelade Konsortiet per epost att dess beräkningar börjar vara klara och framförde det preliminära beloppet för ersättningsanspråket. Den 23. oktober 2020 framställde Konsortiet skriftligen sitt specificerade ersättningsanspråk gentemot ÅLR.¹²
19. Den 4. juni 2020 beslöt ÅLR att avbryta upphandlingen av infrastrukturprojektet västra Föglö.¹³ Som motivering till sagda beslut angav ÅLR att det inte är ändamålsenligt att genomföra upphandlingen med anledning av ÅLR:s uppsägning av Avtalet samt dess ändrade prioriteringar.¹⁴

VI.2. Juridisk bedömning

VI.2.1. Avtalsstridig uppsägning av Avtalet

20. ÅLR hänvisar i sin uppsägning till punkt 16, 4. stycket i Avtalet. ÅLR hänvisar emellertid inte till ett existerande beslut av Lagtinget utan till ett beslut som (eventuellt) kommer att fattas i framtiden. Konsortiet anser att ÅLR inte kan åberopa Lagtingets framtida beslut som grund för en uppsägning enligt sagda avtalspunkt.

⁹ Beslut nr 579 I1, 19.12.2019.

¹⁰ Bevis K4: Brev nr 35 I1, 21.1.2020.

¹¹ Bevis K4: Brev nr 35 I1, 21.1.2020.

¹² Brev från Konsortiet till ÅLR 23.10.2020.

¹³ Bevis K5: Protokoll nr 4, 4.6.2020, ärende nr 6.

¹⁴ Bevis K5: Protokoll nr 4, 4.6.2020, ärende nr 6.

21. Avtalsolkningen strävar till att utreda den gemensamma partsviljan vid tidpunkten då ett avtal ingicks. Ett avtalsvillkor skall i första hand tolkas enligt sin ordalydelse.
22. Den relevanta avtalspunkten lyder i sin helhet enligt följande (gulmarkering tillagd):
- Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, om upphandlingsbeslutet upphävs av domstol eller om Beställaren ej beviljas medel av Lagtinget för verksamheten på färjelinjen. Entreprenören har om upphandlingsbeslutet eller detta avtal upphävs av domstol ingen rätt att erhålla någon ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla.
23. Avtalets punkt 16, st. 4 stipulerar (till nu relevanta delar) att uppsägningsrätten avser situationer då ÅLR ”ej beviljas medel”. Ordalydelsen innebär att ett beslut om att inte bevilja medel för verksamheten på färjelinjen måste vara fattat av Lagtinget före ÅLR har rätt att säga upp Avtalet med hänvisning till detta villkor. Avtalspunkten har således inte givit ÅLR en rätt att säga upp Avtalet förrän ett beslut om att inte bevilja medel har fattats av Lagtinget.
24. En motsatt tolkning skulle leda till att ÅLR i praktiken när som helst skulle ha haft rätt att hänvisa till ett (eventuellt) framtida beslut av Lagtinget utan att Konsortiet skulle ha haft möjlighet att kräva att ÅLR fullgör Avtalet. Så har parterna inte avtalat.
25. Om parternas avsikt hade varit att ÅLR har rätt att säga upp Avtalet med hänvisning till framtida beslut av Lagtinget skulle – och borde – en sådan uttrycklig bestämmelse ha inkluderats i Avtalet.
26. Avtalets punkt 16, 3. stycket (d.v.s. föregående stycket till det nu åberopade stycket) inrymmer en uttrycklig hänvisning till (sannolika) kommande händelser. Sagda punkt lyder enligt följande:
- Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, om Entreprenörens ekonomiska eller andra omständigheter har förändrats så väsentligt att det är sannolikt att Entreprenören inte kommer att kunna fullgöra sina förpliktelser. Innan Beställaren säger upp avtalet är denne dock skyldig att underrätta Entreprenören om att avtalet kan komma att sägas upp ifall Entreprenören inte inom en skälig tid visar att denne kan fullfölja avtalet.
27. Såsom noterats ovan saknar Avtalets punkt 16, 4. stycket en dylik hänvisning till framtida händelser (beslut av Lagtinget, oberoende av huruvida det är fullständigt klart eller enbart sannolikt att dylika beslut görs). Även jämförelsen av dessa två ovannämnda stycken visar att parterna inte har avtalat att ÅLR har rätt att åberopa (ens klara eller högst sannolika) framtida beslut av Lagtinget som stöd för en uppsägning enligt den nu åberopade avtalspunkten.

28. Konsortiet anser att Avtalets ordalydelse är fullkomligt entydig vad gäller ÅLR:s rätt att säga upp Avtalet med hänvisning till den påtalade grunden. Det är även på så sätt Konsortiet har uppfattat och har haft rätt att uppfatta Avtalets innehåll.
29. Konsortiet hänvisar för säkerhets skull även till den s.k. oklarhetsregeln. Sagda regel innebär i korthet att oklarheter i avtal tolkas till nackdel för den som uppgjort avtalet.¹⁵ Ifall domstolen mot Konsortiets ståndpunkt skulle anse att punkt 16, st. 4. i Avtalet till någon del är oklart vad gäller ÅLR:s rätt att säga upp Avtalet med hänvisning till Lagtingets framtida beslut skall bestämmelsen ifråga tolkas till nackdel för ÅLR eftersom det är ÅLR som ensidigt har uppgjort Avtalet.¹⁶
30. Såsom ovan framförts är Konsortiets uppfattning att Lagtinget inte har beslutat att inte bevilja medel för verksamheten på färjelinjen före uppsägningen. ÅLR har inte heller påstått detta. Konsortiet anser att ÅLR inte har haft rätt att säga upp Avtalet med hänvisning till ett kommande beslut av Lagtinget. Konsortiet anser därmed att uppsägningen inte har haft stöd i Avtalet och att den således har varit avtalsstridig och obefogad.

VI.2.2. Ersättning för ogrundad uppsägning av Avtalet

31. ÅLR:s uppsägning av Avtalet med hänvisning till ett kommande beslut av Lagtinget har varit avtalsstridig och obefogad. Den avtalsstridiga uppsägningen är ett avtalsbrott som även föranleder ersättningsansvar för ÅLR gentemot Konsortiet.
32. Ersättningen för avtalsbrott skall försätta den lidande parten (borgenären) i samma situation som om avtalet fullgjorts på korrekt sätt. Det ersättningsbara beloppet skall innefatta:
- i. de kostnader som borgenären har haft p.g.a. avtalsbrottet samt
 - ii. ersättning för den vinst som borgenären skulle ha fått genom ett fullgjort avtal.
33. Detta är en vedertagen avtalsrättslig rättsregel som har fastställts i såväl rättslitteratur såsom i rättspraxis.¹⁷ Enligt professor Lars Erik Taxell:

¹⁵ Se t.ex. HD 2010:69 punkt 11, HD 2008:53 punkt 16 och HD 2003:26.

¹⁶ Godkännandet av Avtalet har varit ett villkor för att kunna delta i anbudstävlingen.

¹⁷ Se t.ex. HD 1984 II 57; HD 1992:138 och HD 1994:98. Se även *Hemmo, Mika: Vahingonkorvauksen määrittymisestä sopimussuhteissa* (1994) s. 68–71.

”Syftet med avtalsersättning är att borgenären ekonomiskt skall försättas i samma läge som om avtalet hade fullgjorts enligt dess innehåll. Detta är utgångspunkten för beräkandet av ersättningens belopp vilket skall ge borgenären kompensation för utebliven eller oriktig prestation.

Ersättningen beräknas utgående från borgenärens intresse av avtalet – avtalsvärde eller avtalsintresse. Hans behov av rättsskydd tillgodoses så, att avtalsbrottet inte leder till en ekonomisk förlust för honom. Man eftersträvar att ge borgenären full ersättning.”¹⁸

34. ÅLR är således skyldig att erlagga ersättning åt Konsortiet till ett belopp som försätter Konsortiet i samma ekonomiska situation som om Avtalet fullgjorts på korrekt sätt. Konsortiet redogör noggrannare för sina kostnader och sin uteblivna vinst i punkt VI.3. nedan.

VI.2.3. Ersättning för uppsägning enligt Avtalets punkt 16, 4. stycket

35. Såvåda tingsrätten emot ovan framförda ståndpunkt skulle anse att ÅLR har haft rätt att säga upp Avtalet enligt den nu åberopade avtalspunkten konstaterar Konsortiet att Konsortiet likväl är berättigat till ersättning för uppsägningen enligt Avtalet.
36. ÅLR är skyldig att till Konsortiet utge ersättning med anledning av att Avtalet upphör att gälla även om uppsägningen skulle anses ha skett i enlighet med Avtalet. Det sagda gäller oberoende av om tingsrätten skulle anse att Lagtinget skulle ha gjort ett beslut om att inte bevilja medel till färjelinjen före Avtalets uppsägning eller om tingsrätten skulle anse att ÅLR skulle ha haft rätt att säga upp Avtalet genom att åberopa ett framtida beslut av Lagtinget.
37. Ersättningen för att Avtalet upphör att gälla omfattar Konsortiets kostnader samt ersättning för den vinst som Konsortiet skulle ha fått genom ett fullgjort Avtal. Ersättningsskyldigheten framgår ur Avtalet.
38. Avtalets ovan citerade punkt 16, 4. stycket som åberopas av ÅLR fastställer uttryckligen att:
- ”Entreprenören har om upphandlingsbeslutet eller detta avtal upphävs av domstol ingen rätt att erbjuda någon ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla.”*
39. I motsats till vad som överenskommit ifall Avtalet upphör att gälla till följd av att en domstol häver upphandlingsbeslutet eller Avtalet, stipulerar Avtalet däremot inte att Konsortiet (entreprenören) inte har rätt till ersättning med

¹⁸ Taxell, Lars Erik: Avtal och rättsskydd (1972) s. 352.

anledning av att Avtalet upphör att gälla när ÅLR (beställaren) säger upp Avtalet för att denne ej beviljas medel av Lagtinget för verksamheten på färjelinjen.¹⁹

40. Härav följer att Konsortiet är berättigad till ersättning eftersom ÅLR sagt upp Avtalet på den sistnämnda grunden.
41. I fråga om en upphävning av upphandlingsbeslutet eller Avtalet är det befogat att ingen ersättning utgår med anledning av att Avtalet upphör förtida att gälla. Det finns dock ingen orsak till att ersättning med anledning av att Avtalet upphör att gälla inte skulle utgå om beställaren ej beviljas medel av Lagtinget av politiska orsaker eller andra orsaker utanför avtalsparternas kontroll. Följaktligen är Avtalets innehåll också helt logiskt.
42. Beställarens rätt att säga upp Avtalet under avtalsperioden enligt punkt 16, st. 4 är en kraftig inskränkning i huvudregeln att avtal skall hållas och särskilt att avtal som är ingångna för en viss tidsperiod inte kan sägas upp under avtalsperioden.²⁰ Avtalets totala värde har varit över 70 miljoner euro och den överenskomna avtalsperioden har varit 15 år.²¹ Utan punkt 16, st. 4 i Avtalet skulle ÅLR ha varit tvungen att i 15 år fortsätta köpa och betala över 70 miljoner euro för färjetrafik som Lagtinget inte längre skulle ha velat finansiera. Vidare skulle ÅLR ha varit tvungen att investera ca 26,5 miljoner euro i hamninfrastrukturen. Med stöd av sagda punkt i Avtalet har ÅLR under avtalsperioden – i det särskilda fallet att Lagtinget inte längre beviljar medel för färjetrafiken – gentemot ersättning för entreprenörens kostnader och utebliven vinst, haft en möjlighet att frigöra sig från Avtalet. I praktiken innebär detta att ÅLR som beställare, genom att erlagga ersättning för entreprenörens kostnader och utebliven vinst (i detta fall ca 10 miljoner euro), har haft möjlighet att undgå en betalning av en betydligt större summa (i detta fall ca 100 miljoner euro) och även till andra delar frigöra sig från sina förpliktelser enligt Avtalet.²² Även på denna grund är innehållet i Avtalet logiskt.

¹⁹ Konsortiet poängterar att ÅLR i Avtalets punkt 16 överlag har valt en avtalsskrivningsteknik som fokuserar på vad entreprenören (Konsortiet) *inte* har rätt till. Om motsatsvis tolkning (*e contrario*) se t.ex. HFD 2005:45, där domstolen konstaterade: ”Då nyssnämnda medlemmar således inte varit parter i ärendet borde de, för att de skulle kunna anses vara jäviga, på någon lika betydelsefull grund som ett direkt enskilt intresse anses vara jäviga i ärendet. Detta är dock inte fallet. Att lämna in anmärkningar med anledning av ansökningar och att skriva under appeller är lagstadgade rättigheter som även tryggas av grundlag. Detta handlande innebär inte, då denna typ av verksamhet uttryckligen undantagits från de specifika jävsgrunderna i 10 § lagen om förvaltningsförfarande, en jävsgrund enligt kommunallagen. Detta framgår även *e contrario* av det som konstaterats i rättslitteraturen, dvs. att besvär och rättelseyrkanden leder till jäv, men däremot inte allmänna anmärkningar och *upprop*.” (understreckning tillsatt)

²⁰ Här avses inte situationer där den andra parten har gjort sig skyldig till ett avtalsbrott eller då en domstol häver ett avtal, vilket det inte är frågan om i förevarande fall.

²¹ Avtalets värde utan indexjustering är 66,735 miljoner euro. Avtalet indexjusterat med 1 % per år betyder att värdet är 73,664 miljoner euro. Därtill tillkommer energikostnaden per år för ÅLR som icke indexjusterat är 0,409 miljoner euro per år och för hela perioden 6,135 miljoner euro icke indexjusterat.

²² Kalkylen är givetvis beroende av i vilket skede under avtalsperioden Avtalet uppsägs. Logiken är dock densamma oberoende av när Avtalet skulle ha uppsägs. Såsom ovan framförts skulle, innan färjetrafiken mellan Svinö och Mellanholm skulle ha kunnat starta, ÅLR ha varit tvungen (och planerade) att göra investeringar i infrastrukturen till ett belopp av 26,5 miljoner euro.

43. Parterna har inte avtalat att ÅLR på den nu åberopade grunden har rätt att – när som helst under hela femtonåriga avtalsperioden – säga upp Avtalet utan skyldighet att erlagga ersättning för att Avtalet upphör att gälla. Parterna har tvärtom avtalat om en rätt till ersättning. Om parternas avsikt skulle ha varit att Konsortiet inte skulle ha rätt till ersättning med hänvisning till den nu åberopade uppsägningsgrunden skulle t.ex. den sista meningen i ifrågavarande stycke ha formulerats att lyda ”*Entreprenören har om uppsägning sker enligt denna punkt inte rätt till någon ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla*”. Nu har alltså parterna uttryckligen avtalat om när rätt till ersättning är utesluten, vilket samtidigt betyder att Konsortiet har rätt till ersättning i andra fall.
44. Det bör även påpekas att Konsortiet inte någonsin skulle ha ingått ett Avtal med ett sådant innehåll som skulle lämna det utan ersättning ifall Lagtingets åsikt ändras. Även i detta hänseende hänvisar Konsortiet till att Avtalet är uppgjort av ÅLR.
45. Konsortiets ståndpunkt stöds ytterligare av vad som i övrigt stipuleras i Avtalet och särskilt dess punkt 16 (*”Förtida uppsägning och ångerrätt”*).
46. Enligt punkt 16, 1. stycket:

Bägge parter har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, ifall den andra parten på ett väsentligt sätt har brutit mot sina förpliktelser eller det är uppenbart att ett väsentligt kontraktsbrott kommer att inträffa. Om kontraktsbrottet kan rättas till, får en part säga upp avtalet endast när brottet är återkommande eller när den part som gjort sig skyldig till kontraktsbrottet inte rättat till brottet inom avtalad tid eller skälig tid efter det att den andra parten meddelat kontraktsbrottet skriftligen. Som väsentligt kontraktsbrott avses bland annat att Entreprenören inte trafikerar mellan Svinö färjhamn och Mellanholm färjhamn under en tidsperiod överstigande tio (10) dagar. Som väsentligt kontraktsbrott avses även om någondera part, trots ett skriftligt meddelande från den andra parten, inte erlagt betalning för en klar och ostridig faktura senast sextio (60) dagar räknat från förfallodagen.

47. Stycket motsvarar en normal hävningsklausul. Uppsägning (rättare sagt hävning) enligt detta stycke förutsätter ett väsentligt avtalsbrott vilket motsvarar allmänna avtalsrättsliga principer och vedertagen praxis för hävning. Det är således motiverat att ingen ersättning utgår.
48. Punkt 16, 2. stycket stipulerar att:

Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, ifall Entreprenören uppfyller någon av de uteslutningsgrunder som finns uppräknade i 80 § och 81 § i lagen om offentlig upphandling (FFS 1397/2016). Ifall avtalet sägs upp har Entreprenören rätt att få full betalning för utförda tjänster. Entreprenören har däremot ingen rätt att erhålla någon annan ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla.

49. Avtalspunkten hänför sig till en situation som liknar entreprenörens avtalsbrott (uteslutningsgrunder) men till skillnad från punkt 1. ovan saknas väsentlighetskravet. Stycket stipulerar uttryckligen att entreprenören är berättigad till betalning för redan utförda tjänster. Vidare fastställs att entreprenören inte har rätt till (någon annan) ersättning med anledning av att Avtalet upphör att gälla. Eftersom avtalspunkten avser uteslutningsgrunder som kan likställas med entreprenörens avtalsbrott är det motiverat att entreprenören inte har rätt till annan ersättning med anledning av att Avtalet upphör att gälla. Detta har uttryckligen skrivits in i Avtalet till skillnad från ordalydelsen i punkt 16, 4. stycket ifall Avtalet uppsägs p.g.a. att Lagtinget inte beviljar medel.
50. Punkt 16, 3. stycket lyder enligt följande:
- Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, om Entreprenörens ekonomiska eller andra omständigheter har förändrats så väsentligt att det är sannolikt att Entreprenören inte kommer att kunna fullgöra sina förpliktelser. Innan Beställaren säger upp avtalet är denne dock skyldig att underrätta Entreprenören om att avtalet kan komma att sägas upp ifall Entreprenören inte inom en skälig tid visar att denne kan fullfölja avtalet.**
51. Förutom att avtalspunkten innehåller en hänvisning till kommande händelser avser även den en situation som kan likställas med entreprenörens avtalsbrott.
52. Punkt 16, 5. stycket stipulerar att:
- Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan, vid en totalförlust. Entreprenören har i så fall ingen rätt att erhålla någon ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla.**
53. Med totalförlust avses enligt Konsortiet en situation där fartyget går helt och hållet förlorat. Även om en totalförlust är en händelse som tillhör Konsortiets ansvarssfär har parterna uttryckligen avtalat om att ingen ersättning utgår till entreprenören.
54. Punkt 16, 6. stycket innehåller en ångerrätt som ÅLR har kunnat åberopa under veckorna 32–44 (d.v.s. ännu ca 9 veckor efter att Avtalet ingåtts) om inte vägplanen för västra Föglö vinner laga kraft:²³

²³ Avtalet ingicks vecka 36.

Beställaren har rätt att säga upp detta avtal med omedelbar verkan enligt följande: Entreprenadens förverkligande är, trots undertecknat avtal, beroende av att en vägplan för västra Föglö vinner laga kraft och avtalstecknande sker därför med ett förbehåll. Upphandlande enheten har under veckorna 32-44 en ångerrätt och kan inom den tiden skriftligen meddela att avtalet sägs upp med omedelbar verkan ifall inte vägplanen vunnit laga kraft. Entreprenören kan under tiden utföra förberedande arbeten rörande entreprenaden och ifall Beställaren häver avtalet ersätts Entreprenören för

verifierat nedlagt arbete, dock högst med etthundrafemtiotusen (150.000) euro per kalendermånad. Sådan ersättning kan således totalt uppgå till högst fyrahundrafemtiotusen (450.000) euro. Entreprenören ska i samband med avtalstecknande presentera en månadsvis plan för vilka arbeten som kommer att utföras under tidsperioden och kostnader som uppstår genom det arbetet.

55. Denna punkt liknar till sin natur ett förbehåll för ingående av avtal. Det är motiverat att ersättning enbart utgår för utlagda kostnader eftersom tidsperioden för användningen av ångerrätten är strikt begränsad till veckorna efter Avtalets ingående.
56. Det är inte trovärdigt att parterna skulle ha avtalat om en ångerrätt med skyldighet för ÅLR att erlagga betalning för Konsortiets kostnader, vilken ångerrätt ÅLR enbart har kunnat åberopa ca 9 veckor efter att Avtalet ingicks, men att uppsägningsrätten enligt den nu åberopade punkten, som till sitt innehåll är tidsmässigt obegränsad, inte skulle medföra något ersättningsansvar. Konsortiet påpekar att ÅLR själv i upphandlingsföreskrifterna har förutsatt att färjan är nybyggd för linjen som elhybrid och ÅLR har således inte bara kunnat förutse utan också förutsatt att Konsortiet gör märkbara investeringar för att uppfylla Avtalet.
57. ÅLR är enligt Avtalet skyldig att till Konsortiet erlagga ersättning för att Avtalet förtida upphör att gälla. Den i punkt 16, 4. stycket använda ordalydelsen ”*ersättning med anledning av att avtalet upphör att gälla*” hänvisar enligt sin ordalydelse till ersättning som erläggs för att Avtalet upphör att gälla, d.v.s. den ersättning som försätter Konsortiet i samma situation som om Avtalet skulle ha gällt. Det är frågan om samma ersättning som redogjorts för i punkt VI.2.2. ovan.
58. Ifall tingsrätten skulle anse att Avtalet skall tolkas emot sin ordalydelse till fördel för uppgöraren och emot parternas avsikt så att ÅLR har rätt att när som helst utan ersättningskyldighet säga upp Avtalet med omedelbar verkan med hänvisning till ett beslut av Lagtinget att inte bevilja medel, anser Konsortiet att en sådan tolkning inte enbart vore verklighetsfrämmande och överraskande, utan även uppenbart oskälig.

VI.3. Ersättningens belopp

59. Konsortiet är berättigat till ersättning för kostnader för Avtalets upphörande samt utebliven vinst. Konsortiet har uppgjort noggranna uppställningar av hur ersättningsbeloppet har beräknats. Eftersom dessa uppgifter innehåller affärshemligheter presenteras uppgifterna i stämningsansökan på rubriknivå.²⁴ I det fall att ÅLR bestrider uppgifterna eller beräkningsgrunderna är Konsortiet berett att framlägga ytterligare utredning. Konsortiet avser även att inkomma med sakkunnigbevisning ifall ÅLR bestrider beloppen och/eller beräkningssättet.

VI.3.1. Kostnader

60. Konsortiet har orsakats kostnader för Avtalets upphörande till ett belopp av 519.375,32 euro i form av externa och interna kostnader. Dessa kostnader består bl.a. av de åtgärder som Konsortiet har varit tvunget att vidta gentemot det polska varvet gällande den redan beställda färjan samt kostnader relaterade till själva uppsägningen av Avtalet.

Externa kostnader

61. De externa kostnaderna har fakturerats och betalats av Konsortiet och uppgår till 436.026,41 euro. Kostnaderna är sammanställda enligt underliggande verifikat. Konsortiet framlägger en sammanställning på rubriknivå enligt följande:

Externa kostnader på grund av Avtalets kommande uppsägning	Kostnader tillhörande trafikavtalets upphörande	Kostnader tillhörande omförhandling av varvsavtalet	Sammanlagt
26 468,09	39 242,92	370 315,40	436 026,41

Interna kostnader

Interna kostnader för förhandlingar, utredningar, resor och övrigt uppgår till 83.348,91 euro enligt följande:

²⁴ Alla belopp är framställda i euro.

	Kostnader på grund av Avtalets kommande uppsägning	Kostnader tillhörande trafikavtalet	Kostnader tillhörande varvsavtalet	Totalt
Arbetstid	10 731,43	16 154,46	42 463,37	69 349,25
Interna resekostnader	385,78			385,78
Andel av allmänna omkostnader	1 047,22	3 141,67	9 425,00	13 613,89
Totalt	12 164,43	19 296,12	51 888,37	83 348,91

VI.3.2. Utebliven vinst

62. Vinsten som Konsortiet har gått miste om p.g.a. uppsägningen av Avtalet på sammanlagt 10.027.591,17 euro är försiktigt och konservativt beräknad enligt den ursprungliga avtalsperioden på 180 månader och med en sammanlagd fakturering av ÅLR på 73.664.404,83 euro, enligt indexjustering såsom överenskommit i Avtalet.
63. Den uteblivna vinsten har beräknats enligt Konsortiets resultat (EBT) efter den ersättning som Konsortiet skulle ha erhållit med stöd av Avtalet med avdrag för Konsortiets samtliga kostnader som Avtalet skulle ha medfört. Även avdrag i form av minskad ersättning på grund av dockningar (se Avtalets punkt 6.2) och avdrag på den fasta ersättningen per månad vid inställd tur eller en tur som försenas med över 10 minuter (se Avtalets punkt 11) har uppskattats och beaktats. Beloppet är diskonterat till nuvärde. Som diskonteringsränta har använts 1 % p.a.
64. I resultatberäkningen har följande poster medtagits och beräknats:

Anbudspris
Biljettintäkter
Avdrag från kontraktetspriset
Omsättning
Energi
Personalkostnader
Underhåll och service
Övriga kostnader
Operativa kostnader totalt
Operativt bidrag
Fasta kostnader

Avskrivningar
Räntekostnader
EBT

VI.3.3. Dröjsmålsränta

65. Konsortiet kräver dröjsmålsränta fr.o.m. den 15. oktober 2020 med hänvisning till räntelagen 7 § samt kravet av den 14. september 2020 till ÅLR.
66. Enligt räntelagen 7 § skall dröjsmålsränta på gäld som kräver särskild utredning för fastställande av belopp och grund betalas då 30 dagar förflutit från den dag då borgenären har framställt sitt krav samt lade fram sådan utredning angående ersättningens grund och belopp som skäligen kan krävas.²⁵
67. Konsortiet har per epost den 14. september 2020 till ÅLR framställt krav på ersättning samt utredning för grund och belopp. Konsortiet är således berättigat till dröjsmålsränta enligt räntelagen 4 § 1 mom. fr.o.m. den 15. oktober 2020.

VI.3.4. Sammanfattning

68. Oavsett om tingsrätten bedömer att ÅLR har sagt upp Avtalet med eller utan stöd i den återopade avtalspunkten 16, 4. stycket är ÅLR skyldig att till Konsortiet erlægga ersättning för Avtalets uppsägning. Sagda ersättning skall försätta Konsortiet i samma ekonomiska läge som om Avtalet inte hade upphört att gälla, d.v.s. som om Avtalet hade fullgjorts.
69. Konsortiet sammanfattar de kostnader som förorsakats och den vinst som uteblivit i tabellen nedan:

	Extra kostnader på grund av Avtalets kommande uppsägning	Kostnader tillhörande trafikavtalet	Kostnader tillhörande varvsavtalet	Utebliven vinst	Avtalsersättningen totalt
Totalt	38 632,51	58 539,04	422 203,77	10 027 591,17	10 546 966,49
Externa kostnader	26 468,09	39 242,92	370 315,40		436 026,41
Interna kostnader	12 164,43	19 296,12	51 888,37		83 348,91
Förlorad vinst				10 027 591,17	10 027 591,17

²⁵ Räntelagen 7 §: ”På skadestånd eller gäld av motsvarande slag som förutsätter särskild utredning för fastställande av belopp och grund skall dröjsmålsränta betalas från den tidpunkt då 30 dagar förflutit från den dag då borgenären framställde sitt krav samt lade fram sådan utredning angående ersättningens grund och belopp som skäligen kan krävas av borgenären med beaktande även av gäldenärens möjligheter att skaffa utredning. Om utredningen skall anses vara otillräcklig enbart när det gäller gäldens belopp, skall dröjsmålsränta likväl betalas på den del av gälden som skäligen kan anses utredd.”

VII BEVISNING

70. Konsortiet hänvisar i detta skede till följande bevisning med nedan nämnda bevisteman. Konsortiet förbehåller sig rätten att komplettera bevisningen eftersom det i dagsläget är oklart i vilken utsträckning målet är stridigt.

VII.1. Skriftlig bevisning

Konsortiet hänvisar i detta skede till följande skriftliga bevis med nedan nämnda bevisteman:

Bevis K1: Anbudsförfrågan 31.10.2018 jämte bilagor

Bevisteman: ÅLR har uppgjort Avtalet; Avtalsutkastets innehåll; krav på färjan.

Bevis K2: Protokoll nr. 35, ärende nr. 45: 16.8.2019

Bevistema: ÅLR har godkänt Konsortiets anbud.

Bevis K3: Avtal för färjetrafik mellan Svinö och Mellanholm, 2.9.2019 utan bilagor

Bevisteman: Avtalets innehåll; Konsortiet har rätt till yrkad ersättning.

Bevis K4: Brev nr 35 I1, 21.1.2020

Bevisteman: ÅLR har sagt upp Avtalet; den av ÅLR hänvisade grunden till Avtalets uppsägning.

Bevis K5: Protokoll nr 4, 4.6.2020, ärende nr 6

Bevisteman: ÅLR:s beslut om att avbryta upphandlingen av infrastrukturprojekt västra Föglö.

VII.2. Personbevisning

71. Konsortiet namnger den muntliga bevisningen efter att Konsortiet vet vad som är ostridigt och stridigt i målet.

VIII DATUM OCH UNDERSKRIFT

Helsingfors, 25. november 2020

ANSGAR AB

FINLANDS FÄRJETRAFIK AB

Uppgjorts av:

Patrik Lindfors
advokat, viceshäradshövding, Borgå

BILAGOR

Ovan nämnda skriftliga bevis